

ШТАМПАНА ИЗДАЊА АСТРОНОМСКОГ ДРУШТВА "РУЂЕР БОШКОВИЋ"

ЈОВАН АЛЕКСИЋ^{1,2} и МИЛАН ЈЕЛИЧИЋ²

¹Математички факултет, Београд

²Астрономско друштво "Руђер Бошковић", Београд

E-mail: jaleksic@aob.rs

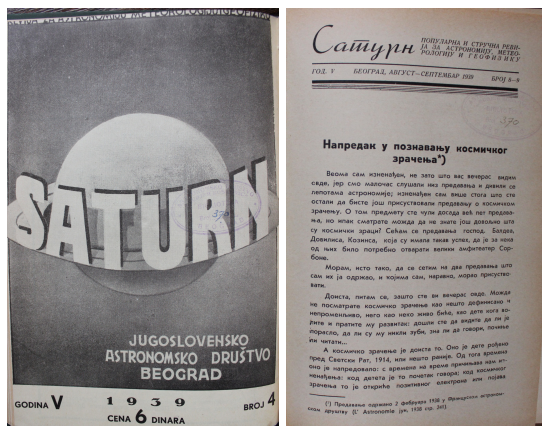
Резиме: Многи задаци астрономског друштва "Руђер Бошковић" остварују се и путем издавачке делатности. У овом раду су представљена штампана издања, груписана по категоријама.

Кључне речи: астрономија у Србији, астрономска друштва, Астрономско друштво „Руђер Бошковић“

1. ЧАСОПИСИ

1.1 Сатурн

Сатурн је часопис за астрономију, метеорологију, геофизику и геодезију, али преко 80 % прилога у њему имало је астрономски садржај. Формат 15,5 × 23 см. Излазио је у 12 бројева годишње. Излазио је од 1935. до 1940. и за пуних шест година објављено је 57 свезака, односно 72 броја са преко 2000 страница.



1.2 Васиона

Покренута је у сарадњи са Астронаутичким друштвом Ваздухопловног савеза Југославије, 1953. године, као часопис за астрономију и астронаутику. Када је изостала значајна финансијска подршка Ваздухопловног савеза 1962. године часопис је морао да пређе на мањи формат. Иако је временом број астронаутичких прилога доста опао „Васиона” је тек од 1980. године и званично само часопис за астрономију.

Од 1953. до 1961. закључно, значи укупно 9 година „Васиона” је излазила на садашњем формату А4, а од 1962. до 2004, тј. 43 године, у формату Б5. Од 2005. поново излази у првобитном формату А4.

Од 1953. до 1983. године (31 година) излазила је у 4 броја годишње, затим у 5 бројева, док последњих година опет излази у 4 броја.



2. ПУБЛИКАЦИЈЕ АДРБ

Бр. 1. А. S. Eddington: *Звезде и атоми*, 1938. Формат 16 × 23 cm. Страница 124 + 8. Тираж непознат. Превео Милорад Б. Протић. Књига је без додатака објављивана 1,5 годину у „Сатурну”. Почетак првог предавања објављен је на страници 173 двоброја 67/1937, а крај последњег на страници 323 броја 12 за 1938. годину. Слог је чуван па је објављена засебна књига. Друштву је дозволу за објављивање дао сам сер Артур Едингтон. Књига садржи четири популарна предавања овог великог научника и два прилога. Три предавања су посвећена звездама а четврто међузвезданој материји.

Бр. 2. Elie Cartan: *Улога Француске у развоју математике*, 1941. Формат: 15,5 × 23 cm. Страница 36. Тираж непознат. Превео Милорад Б. Протић. У дну насловне стране пише: Публикације Југословенског астрономског друштва – 2. Књижица је посебан отисак из часописа „Сатурн“; коришћен је слог из двоброја 45 и 56 за 1940. годину. Ради се о предавању француског академика Ели Картана, професора математике на Сорбони, које је одржано у Француском институту у Београду 27. фебруара 1940. Предговор је написао наш велики математичар Михаило Петровић.

Бр. 3. Ненад Ђ. Јанковић: *Записи и сећања на Астрономско друштво*, 1984. Формат: 16 × 22 cm. Страница 199 + 69. Тираж 100. Документовано је приказан рад нашег Друштва пре II светског рата. Књига има 7 прилога докумената, именик лица, преводе страних навода и 10 страница фотокопираних фотографија. Књига је писана ћириличном писаћом машином. Оригиналне латиничне изворе, латинске изреке и др. Ненад Јанковић је писао својом латиничном машином.

Бр. 4. *Зборник радова VII националне конференције југословенских астронома*, Београд, 9-11. мај 1984, 1984. Формат: 20,5 × 28,5 cm. Страница 195. Тираж 300. Конференција је одржана од 9 – 11. маја 1984. године поводом 50 година нашег Друштва.

Бр. 5. *Зборник радова са 4. српско-бугарске астрономске конференције*, 21-24. април 2004, Београд 2005. Формат: 17 × 24 cm. Страница 318 + 16 табли фотографија у боји + ЦД. Тираж 150.

Бр. 6. *Зборник радова конференције РАЗВОЈ АСТРОНОМИЈЕ КОД СРБА III*, Београд, 2528. април 2004, Београд 2005. Формат: 17 × 24 cm. Страница 420, тираж 150, ISBN 86-906631-0-X. Прва књига Друштва у тврдом квалитетном повезу.

Бр. 7. *Зборник радова са конференције РАЗВОЈ АСТРОНОМИЈЕ КОД СРБА IV*, 22 - 26. април 2006, Београд 2007. Формат: 17 × 24 cm. Страница 680, тираж 150, ISBN 978-86-906631-2-5.

Бр. 8. *Зборник радова са конференције РАЗВОЈ АСТРОНОМИЈЕ КОД СРБА V*, 18 - 22. април 2008, Београд 2009. Формат: 17 × 24 cm. Страница 934, тираж 150, ISBN 978-86-906631-7-0.

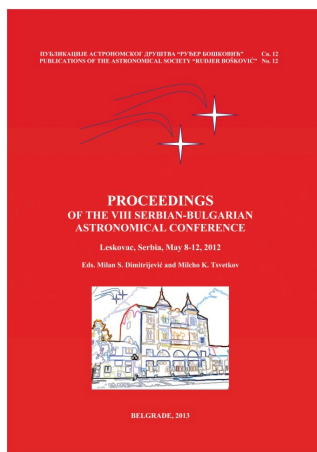
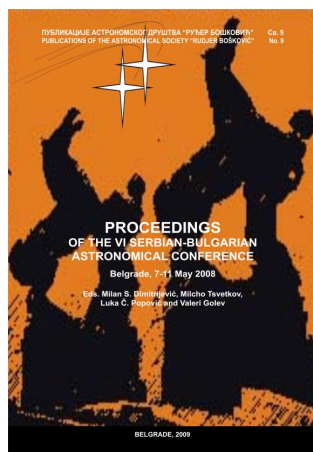
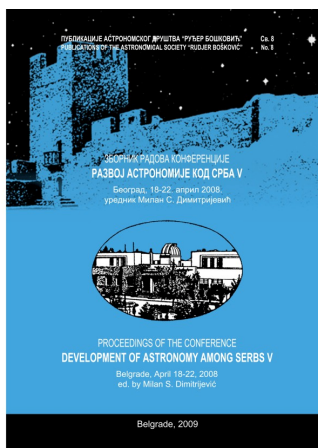
Бр. 9. *Зборник радова са 6. српско-бугарске астрономске конференције*, 7-11. мај 2008, Београд 2009. Формат: 17 × 24 cm. Страница 492, тираж 150, ISBN 978-86-906631-6-3.

Бр. 10. *Зборник радова са конференције РАЗВОЈ АСТРОНОМИЈЕ КОД СРБА VI*, 22 - 26. април 2010, Београд 2011, Формат: 17 × 24 cm, Страница 1368, Тираж 150, ISBN 978-86-906631-9-4

Бр. 11. *Зборник радова са 7. српско-бугарске астрономске конференције*, 1-4. јун 2010, Београд 2012. Формат: 17 × 24 cm. Страница 388, тираж 100, ISBN 978-86-89035-01-8.

Бр. 12. *Зборник радова са 8. српско-бугарске астрономске конференције*, 8-12. мај 2012, Београд 2013. Формат: 17 × 24 cm. Страница 414, тираж 100, ISBN 978-86-89035-02-5.

Бр. 13. *Зборник радова са конференције РАЗВОЈ АСТРОНОМИЈЕ КОД СРБА VII*, 18 - 22. април 2012, Београд 2014. Формат: 17 × 24 cm. Страница 1416, тираж 100, ISBN 978-86-89035-04-9.



Напоменимо да су публикације које представљају зборнике радова са конференција "Развој астрономије код Срба" и "Српско-бугарске астрономске конференције" доступне у електронској форми у колекцији електронских издања астрономских институција из Београда (<http://servo.aob.rs/eeditons/index.php>), виртуелној библиотеци Математичког факултета (<http://elibrary.matf.bg.ac.rs>) и у Софији, на сајту Wide Field Plate Database - базе података астрономског института Бугарске академије наука (<http://www.wfpdb.org/ftp>).

3. ПРИРУЧНИЦИ ЛЕТЊИХ ШКОЛА

Летња школа астрономије је вишедневни курс са теоријским и практичним садржајем. Организује се током августа на некој планини. Током дана полазници похађају предавања, а ноћу се врше посматрања телескопима. Друштво штампа приручнике за полазнике летњих школа у којима се налазе различити садржаји, теоријске и практичне природе, везане за теме које се обрађују на школи и друге теме.

2004: Бабин зуб

2005: Предов крст

2006: Одвраћеница

2007: Одвраћеница

2008: Марине воде

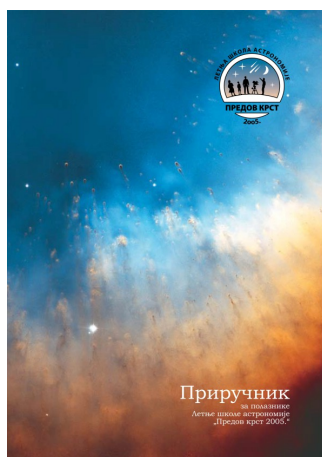
2009: Бели Камен

2010: Бели Камен

2011: Одвраћеница

2012: Крива Феја

2013: Стол



Први приручник (Бабин зуб 2004) је формата А5 (14,5 × 21 cm), а остали су формата А4 (21 × 30 cm). Тиражи су до 100 примерака.

Напомињемо да је прва летња школа одржана 2002. у Мотајици, али за њу није штампан приручник.

4. ОСТАЛЕ КЊИГЕ

Р. Данић, Н. Јанковић, П. Ђурковић, Ј. Симовљевић: *Потпуно помрачење Сунца, 15.2.1961, Упутства за посматрање*. (1960) Формат: 11,5 × 17 cm. Страница 24. Књижица је посвећена потпуном помрачењу Сунца од 15. 02. 1961. године. Њен садржај чине чланци Радована Данића, Пера М. Ђурковића и Ненада Јанковића који су објављени у „Васиони” бр. 4 за 1960. годину од 94. до 101. странице, под заједничким насловом *ПОТПУНО ПОМРАЧЕЊЕ СУНЦА од 15. фебруара 1961*. У овом чланку су и таблично сређени подаци о тренуцима и положајним угловима контаката за 15 градова ФНР Југославије Јована И. Симовљевића.

Комете – сведоци прошлости (1986). Формат 17 × 24 cm. Страница 142. Књига је издата у сарадњи са Астрономском опсерваторијом у Београду поводом повратка Халејеве комете. Тираж је по сећању био 2000 примерака. Део тиража је уступљен нашем Друштву. Књига обрађује комете из различитих аспеката. Садржи 15 прилога о кометама, које је написало 13 астронома СФР Југославије.

Руђер Бошковић: 1995, *Помрачења Сунца и Месеца*, формат 17 × 24 cm. Страница 320. Тираж 250. Књига је препевпревод Бошковићевог дела *De Solis ac Lunae defectibus*. Поему је препевао са латинског, а бројна и обимна објашњења превео са француског језика Ненад Ђ. Јанковић. Помрачења Сунца и Месеца објашњена су кроз стихове што је био веома цењен начин у оно време.

5. ОСТАЛИ ШТАМПАНИ МАТЕРИЈАЛ

5.1 "Астрономска тела и појаве" су замишљене да се појављују и деле заинтересованима у време актуелних астрономских догађаја. Умножавају се фотокопирањем. Формат им је А5. Изашле су следеће четири свеске: Св. 1. *Потпуно помрачење Месеца, 9-10. децембра 1992*. Страница 8; Св. 2. *Венера у источној елонгацији, зима 1993*. Страница 8; Св. 3. *Потпуно помрачење Месеца, 29. новембра 1993*. Страница 8; Св. 4. *Потпуно помрачење Месеца, 9. јануар 2001*. Страница 12.

5.2 Проспекти: Издата су два проспекта. У њима је представљено Друштво и дати су подаци о Народној опсерваторији, Планетаријуму и часопису ВАСИОНА. Садрже и план Београдске тврђаве.

1984. *Народна опсерваторија и Планетаријум*. Аутори Александар Томић, Нинослав Чабрић и Милан Јеличић. Формат Б4. Има два превоја. Двобојан. Тираж непознат.

2004. *Астрономско друштво „Руђер Бошковић”*. Формат А4. Два пута је савијен. Тираж 2000. Пун колор.

5.3 Карте неба

- Војислав В. Мишковић, Милан П. Чавчић: 1957, *Карта сазвежђа северног неба, до 300 јужне деклинације за епоху 1950,0*. Карта је израђена у Астрономско-нумеричком институту САН. Формат 50 × 68 cm. Штампана „Геокарта”. Двобојна карта. Жути прстен иде преко бројева ректасцензије, небо је светло плаво а небески објекти су тамноплаве боје. Пресавијена карта се налази у књижици-путству формата 12 × 26 cm. Књижица има 8 страница. На другој страни корица књижице налази се футрола са мрежицом на паусу. Мрежица служи за читавање координата небеских тела са карте. На првој страни корица пише: „Издања Астрономског друштва „Руђер Бошковић” Број 1”.

- Зоран Ивановић, Јован Грујић, сарадници Народне опсерваторије: 1968, *Звездана карта северног неба*, формат 56 × 57 cm. Тираж непознат. Штампана Издавачка установа “Научно дело”, Београд.

- Јован Грујић, Зоран Ивановић, Никола Живановић, самостални сарадници Народне опсерваторије: 1971, *КАРТА СЕВЕРНОГ НЕБА, до 300 јужне деклинације за епоху 1950,0*. Формат 62 × 69 cm. Тираж непознат. Штампана: Издавачка установа „Научно дело”, Београд. За разлику од претходне карта нема алијмане, али су унете границе сазвежђа. Унете су све звезде до 5,5 величине.

- Лука и Мирослав Поповић: *Вртећа карта неба, Planisphere, за северну географску ширину од 45°*, 1991. Формат 22,5 × 22,5 cm. Карта приказује видљиви део неба за сваких пола сата током године. Карта је јединствена због заштите од прашине. Наиме у средишту затворене пластичне квадратне футроле са прозором за видљиви део неба налази се кружна карта неба налепљена на тврди картон. Карта се окреће око металне осовине прстима кроз прорезе на футроли. На полеђини футроле је упутство за употребу на српском и енглеском језику.

5.4 Статут Југословенског астрономског друштва, 1940, Формат 15,5 × 23 cm. Страница 7. Овај статут Друштва од 4. децембра 1938. године штампан је у „Сатурну“ бр. 2 за 1940. годину. Искоришћен је слог из поменутог броја. Уз измењен прелом штампаном тексту додате су корице

5.5 Разно. Од штампаних ствари поменимо и бројне чланске карте, пријемнице у Друштво (које су постојале пре 1941. године), странице књига

чланова које су устројене ваљда са отварањем Народне опсерваторије, подсетнице, позивнице, честитке, плакате, постере, и слично.

6. ЗАКЉУЧАК

У својој 80 година дугој историји, Астрономско друштво "Руђер Бошковић" обављало је бројне активности, а међу њима издавачка делатност свакако заузима важно место. Наведена штампана издања (која су у периоду до 2005 обрађена уз коришћење рада Јеличић, 2005) сведоче о раду и представљају трајни артефакт Друштва и његових чланова.

Литература

Милан Јеличић: "Издања астрономског друштва Руђер Бошковић", *Васиона* бр. 2-3/2005, стр. 124-132

PRINTED PUBLICATIONS OF THE AS "RUDJER BOŠKOVIĆ"

Publishing is one of the activities of Astronomical Society "Rudjer Bošković". In this paper, printed editions of the Society are presented.

Key words: Astronomy in Serbia, Astronomical Societies, Astronomical Society „Rudjer Bošković“